

Szeifert Natália

Örökpanoráma

MARIANA

Mariana Delviget, úgy tűnt, lehetetlen lesz férjhez adni. Pedig a mostohaanyja már semmire sem vágyott jobban, mint hogy megszabaduljon tőle.

Isten látja lelkem, én iparkodok megszeretni ezt a gyermeket, de nem könnyű, nem hagyja az a makacs természete, amit nyilván az anyjától örökölt – mondta Ida vasárnaponként a Jusztin atya fülébe, magában pedig azt gondolta, hogy Isten bocsássa meg, de nem tudom, minek is térdepelek itt, ez a suhanc fiatal pap úgyse ért meg semmit, bezzeg otthon, az ő falujában, az öreg Emericus tisztelendő atya, ő aztán meg tudta érteni az embert, és legalább megnyugtatta gyónáskor.

Ha épp abban a pillanatban Isten talán nem is, de Jusztin atya meg a folyton hallgatkozó Immaculata nővér nagyon is figyeltek Ida lelkére, és ők maguk is gyakran gyónták meg a Mindenhatónak, amit gondoltak róla. A gyerekarcú pap szótlanul végighallgatta a panaszait, amelyek minduntalan a kis Mariana kiállhatatlanságához kanyarodtak, és minden alkalommal még buzgóbb igyekezetre biztatta az asszonyt. Imádkozásra, amellyel megtalálhatja a türelmet és a lelki nyugalmát. Aztán hosszú penitenciát rótt ki rá. Mise után igyekezett elkerülni, hogy szót kelljen váltani vele.

A kislányt egyébként maga a suhanc Jusztin keresztelte, és az ő részéről ez volt az egyetlen kellemes esemény, amelyet Idával kapcsolatban fel tudott idézni. Ez volt az első keresztelője. Az első bárány, akit maga vett a nyájhoz, így emlegette azt nap este, amikor megünnepelték a dolgot a templomszolgával. A sekrestyében megittak rá egy demizson bort. A jó öreg az előző pap szokásait gondolkodás és változtatás nélkül alkalmazta Jusztinra, a fiatal utód nem talált ebben semmi kivétnivalót. Úgy gondolta, egy új helyen az első időkben leghelyesebb, ha az ember nemigen akadékoskodik, főleg, ha olyan fiatal, mint ő. A bor sem volt rossz.

Jusztint nem sokkal azelőtt rendelte az egyházmegye a falu öreg papja mellé, amikor annak a fiatalasszonynak a tragédiája történt. A temetést még nem ő celebrálta, de ministrált a gyászmisén. Az asszony halála mindenkit megdöbbenett, talán valahogy meg is ijesztette a népeket, Jusztinnak legalábbis ez volt az érzése. Arra például számítottak, hogy öreg papjuk hamarosan megtér az Úrhoz, kezdtek hát megbarátkozni a fiatalal, és amikor bekövetkezett, szomorú belenyugvással kísérték az utolsó útra. Azt is elfogadták, hogy egyik-másik ember vagy asszony leesik a lábáról, megbetegszik, belehal. Hogy az öregek meghalnak télen vagy tavasszal, az is csak természetes. Ez a rend. De egy ilyen friss, fiatal léleknek, ennek az asszonykának a halála, akit még épp csak pár hete kezdtek megismerni, mindüket kizökkentette egy kis időre a lelki nyugalmából.

A férfi maga maradt a megszületett gyermekkel, és mint uradalmi kocsis, aki vagy szolgálatban volt, vagy az istállóknál felügyelt és lóvásárokra járt, nem sokat tudott vele törődni. Csak egyetlen egyszer jegyezte meg, hogy ha legalább gyerek volna – de nem fejezte be a mondatot. Úgy értette, hogy ha legalább fiú volna. Igen

hamar új asszony után nézett, még a gyászév sem telt le egészen, már el-eljárt néhány házhoz, egyszerűen, komoran, nem sok sikerrel. Addig is a falusi asszonyok gondjára bízta a kisleányt. Nagy buzgalommal vették át a csecsemőt, babusgatták, kézről kézre adták, de a keresztelőről ebben az összeviasszaságban senki se gondoskodott. Ha valaki meg is említette, az ember bizonyára azt mondta, hogy nem tud gyászában ezzel törődni, de eljön az ideje. A munkáját megtörten, de tisztességgel elvégezte, a gyereket viszont mintha látni se kívánta volna. Az asszonyok megértették, nem háborgatták semmivel, ha otthon hagyta a kicsit, mindig volt, aki ránézzen, magával vigye vagy sajátjai közé fektesse.

Mariana egészséges volt, szépen cseperedett, mire hároméves lett, az apja megtalálta a nagyfaluban a megfelelő asszonyt, egy tisztességes özvegyet, aki maga gyermektelen volt, és elvállalta a férfit a kisleánnyal együtt. Eladta a házat, és kiköltözött az új urához. Magasan hordta az orrát, minthogy megboldogult férje császári ezredben volt katona, saját magának a legnagyobb tiszteletet kívánta meg. A kocsis, no, hát kis romlás, de legalább nem paraszt. Az asszonyok hamar naccságának kezdtek gúnyolni a háta mögött, de a szemébe egyik se mert egy rossz szót se szólani, olyan átütő, hideg tekintete volt, hogy némelyek attól tartottak, a szemmel veréshez is ért, de legalábbis bajt hoz rájuk, ha véletlenül megbántják.

Miután Ida betelepedett a kocsis házába, a leánykát továbbra is szívesebben bízta a falusi asszonyokra, mint hogy maga gondoskodott volna róla. Eleinte, amikor még volt, aki el-elbeszélgetett vele, elmesélgették neki a születés történetét is. Azt beszéltek, hogy a kislány egy cudar, nyárvégi napon született, és az anyja talán még ma is élhetne, ha el tudják hozni neki a bábát vagy még inkább az orvost a városból. De a bába is majd' egy óra hossza kocsiútra volt, és aznap egyetlen kocsis sem vállalkozott rá, hogy útra keljen. Még Mariana apja sem, amiért talán azóta is gyötri magát. Az új asszony nem szerette hallgatni ezeket a történeteket, de akkoriban még udvariasságból nem legyintette le az asszonyokat, ha belefogtak. Sokan mesélték, hogy pokrócba burkolódzva rohantak át a kegyetlen szélben, vagdalkozó esőben a kocsis házához. Vízet forraltak, imádkoztak, hogy hamar csendesedjen el a vihar, legalább csak annyira, hogy a bábaasszonyért el tudjanak küldeni. Aztán, amikor látták, hogy valahogy csak nem mennek a dolgok a szokásos rendben, már az orvosért imádkoztak, hiszen a kocsis meg tudja fizetni. De az Ég irgalmatlan volt, fákat csavart ki aznap a szél, és fél órán át ökölnyi jegek zuhogtak alá. Bezúzta az ólak fedelét, ablakokat, lyukat ütött az intéző házának tetején. Ilyen istentelen zajt még soha nem hallottak, pedig mind megérték már pár vihart, jégverést. Mintha hangyák volnának egy teknőben, amelybe egy örült, gonosz gyermek két kézzel szórja a köveket. Volt, aki úgy emlegette, hogy az volt a nap, amikor megértette, mit is jelent az égzengés. Kegyetlen, hatalmas zene az, mindörökre a fülébe cseng annak, aki hallotta.

A szép fiatalasszony már fél napja vajúdott hallatlan elszántsággal, de éppen amikor a jég zuhogni kezdett, az ő nekifeszülése megroppant. Minden egyes koppolás mintha az életerején ütött volna sebet. Amint abbamaradt, és csendes, öröknek tetsző eső kezdett hullani a falura, megszületett Mariana. Legalábbis így mesélték az asszonyok azután sokáig. Nagy híre volt a viharnek és ugyanakkora a tragédiának, amely egyben csoda is volt. És az asszonyok nem elégedtek meg azzal, hogy minden születés csoda, Mariana születését még misztikusabbá akarták mesélni, idővel azok is

azt mondták, hogy jelen voltak, akik nem is lehettek ott, hiszen mikor már dúlt a vihar, csak a legközelebbi szomszédok tudtak úgy-ahogy átvergődni a házba. Mégis, ha valaki tollfosztás vagy kukoricamorzsolás közben mondani kezdte, hogy emlékszik, milyen gyönyörű volt a kis Mariana édesanyja azon az átkozott napon, emlékszik, mint kínlódott és túrt, mindenki helyeselt és úgy toldotta meg a történetet, ahogy éppen színezní volt kedve, és soha senki nem mondta a másíknak, hogy hiszen te ott sem voltál, hiszen csak hárman, négyen, öten voltunk. Ha minden asszony, aki azt mondta, hogy segédkezett, valóban ott lett volna, be sem fértek volna a házba.

A kis árvát aztán mind együtt kényeztették. Samunénak pár hónappal korábban született meg a harmadik fia, így szoptatósdajkaként magához vette a kislányt az első időkben, amiért a kocsis úr hálás volt a maga szótlán módján, alkalmanként a béréből egy-egy pengővel jutalmazta az asszonyt. Samuné nem akarta elfogadni, hát ott hagyta neki az ablakpárkányon, amikor hazavitte a gyermeket, de ez ritkán esett meg, mert sokszor késő éjjelig vagy hajnalig dolgozott, ahogy az urak megkívánták, a Samuné meg már befektette a bölcsőbe, a sajátja mellé a kislányt, nem engedte fölzarगतni.

Később is, amikor a gyerek már kint játszadozott a majorság házai között, mindig rajta volt valamelyik asszony szeme, játszottak vele egy kicsit, ha a kezük közé kapták, megdöncölték, dobálgatták, csókolgatták. Sajnálták a nyomorultat, és sajnálták az édesapját is. Amíg csak Ida meg nem érkezett.

Marianát sokszor a kiscsirkék között találták, mint afféle gyerek, a puha jószágok között érezte jól magát. Egy alkalommal Samunénak hat csirkéje feküdt az udvaron holtan. Az asszony nagy jajveszékelve állt fölöttük, mire Mariana odafutott hozzá pufók kis lábain, és kérte, hagyja ott őket egy kicsit. Samuné persze össze akarta szedni a tetemeket, ki tudja, miféle nyavalya vitte el a szerencsétleneket, csakhogy éppen a saját középső fia kiabált neki a házból, hogy nem tudja begyűjtani a tüzet, valami igen füstölni kezdett, megijedt, hogy a gyerek kárt csinál, otthagya hát Marianát a csirkékkel, de figyelmeztette, hozzájuk ne nyúljon. Mariana mindjárt hozta a cserép itatót, letérdelt, és kőréje húzta a kiscsirkék testét és halkán dudorászott egy dalocskát, amelyet talán valamelyik asszonytól tanult. Samuné haláláig mesélte, hogy mi történt azután.

Hát megyek vissza a csirkeudvarba, és látom, hogy a kislány ott térdel az itatóedénynél, körülötte az én hat csirkém, az egyik talpon, a másik meg kapirgál oldalra, hogy kelne föl, azt' föl is kel, dugja a csőrét az itatóba, és így tovább, sorba mind. Végre mind a hat létrejött. Ahogy mondom! Én csak összezsáptam a kezem, azt se tudtam hová legyek, mit tegyek a gyerekekkel, hogy örüljek, vagy higgyek-e a szememnek egyáltalán! – valahányszor ideért a történetben, mindig ugyanúgy csapta össze a kezét, ugyanúgy vetett keresztet, ugyanúgy emelte az égre a szemét, és aki hallgatta, nem tudta eldöntení, az Istenre vagy az Ördögre gondol-e magában.

Valahogy így voltak aztán Marianával, ahogy nőtt, szerették is, félték is. A lányok hol boszorkánynak, hol angyalnak nevezték, hol barátokztak vele, hol inkább elkerülték, az asszonyok áldott gyermeknek vagy kis boszorkánynak hívták. A fiúk, ahogy legénykorba értek, csuda leánynak emlegették. Mariana minderről vagy nem tudott, vagy nem foglalkoztatta, emlékezetében a gyermekkora tyúkszaros porba kavart varázslat volt.

Amikor eljött az ideje, beírátták az iskolába. Ida örült, hogy legalább addig se lesz otthon láb alatt. Nem mintha sokat látta volna. Reggel Mariana dolga volt kien-

gedni a tyúkokat, összeszedni a tojásokat, felseperni a házat és az udvart. A konyhába a mostohaanyja csak akkor hívta be, ha pucolni kellett valamit. Az iskolában hamar kiderült, hogy Mariana gyorsan tanul, vigyáz a holmijára, egyszóval rendes, értelmes gyereklány. Magától jött rá az olvasás titkára. Egyszer végigkérdezte az ábécét a kedves nővértől, aki sziszegős nádpálca segítségével oktatta a maszatos falusi gyerekeket az olvasás tudományára és a Szentírás szavaira. Kellett bizonyos bátorság a kérdéshez. Onnantól Mariana tudta, mit jelent az a sok betű a könyvekben. Mindent el is olvasott, ami elé került. Magában, titokban, nehogy felfedezze valaki, hogy neki nem is kell már az iskola.

Immaculata nővér, az iskola vezetője maga jött el a harmadik év végén, és kérte Idát, fontolja meg, hogy beiratja Marianát a nagyfaluba polgáriba, de Ida hallani se akart róla. Még az kéne. Már így is több iskolája van ennek a koloncnak, mint neki. Már éppen elég nagy, végre rendes hasznát lehet venni a ház körül. Nincs őnekik erre pénzük, mondta az öreg apácának, nyomatékképpen kezével simított egyet a diófa asztal lapján. Aztán tisztelettel, mélyen hallgatott, ahogy hallgatni szokás nyilvánvaló hazugságok után. Immaculata nővér felállt, finoman meghajtotta magát, és elment. Mariana a következő ősztől nem járt iskolába. Elvégezte a házimunkáját, és fáradhatatlan gyermek lévén, nagyokat csavargott a határban. Megismerkedett az öregasszonnyal, aki a szántókon túl a faszor mögötti házban lakott, senki sem tudta, miféle jogcímen tűrte meg ott az uraság, de olykor fel-felkeresték az asszonyok, és hallgattak róla. Az öreg Vesela nyanya? Bolond az – mondták foghegyről, ha Mariana kérdezett felőle, de azt mégsem mondták, hogy ne menjen a közelébe, és az sem derült ki, miért lenne bolond, úgyhogy minden különösebb ok nélkül sűrűn meglátogatta. Ha elbújt az erdőben, aztán a szántók felé kerülve akart hazamenni, betért hozzá, elüldögélt vele a vaskályha mellett, amelynek a tetején egy fazékban mindig víz fődögélt, beszippantotta a fűvek szagát, amelyekkel tele volt a konyhája. Jóformán ebből a konyhából állt a ház.

Mariana következő ősszel beszökött a szüreti bálra. Sokat hallott már róla, úgy gondolta, nem árt azzal senkinek, ha megnézi. Végre is dolgozik, iskolába nem jár, az egyforma napok között ez tűnt fel az egyetlen érdekes dolognak. Jól számított, senki nem zavarta haza, és ő ragyogó arccal ült a fal mellett, bámulta a táncosokat egészen éjfélig, amíg el nem kezdtek néhányan szedelődzködni, hogy ideje véget vetni a táncnak, de persze aztán húzták még egy darabig. Nem tudta, mennyi az idő, nem gondolta, hogy ilyen késő lenne. Érzett egy kis sürgetést magában, de azt hitte, csak az izgalom, hogy ilyen szépen kiöltözve, ilyen különös, újfajta mozgásban látja a népeket, akiket amúgy szomszédból vagy a földekről ismert, de még inkább az idegeneket, a szomszédos majorból. Ültő helyében beleizzadt a lábak figyelésébe, a szoknyák forgásába. Valami jelzett, valami néha szűrt a nyakán hátul, hogy talán nem kéne itt lennie, de nem vette tudomásul.

Amikor hazaért, Ida a tornácon várta. A veranda végébe parancsolta. Leakasztott egy marhakötelet, és úgy végighúzott vele Mariana hátán, hogy azonnal felszakadt a bőre és kiserkent a vére. Megugrott.

Vissza! – mondta Ida irgalom nélkül. – Adok én neked bált!

Mariana, amint ott guggolt a veranda végében, és összeszorított foggal tűrte a csapásokat, valami ismeretlen erőtlől hajtva elhatározta, hogy nem ejt egyetlen

könnycseppet sem. Egyszerűbb lett volna zokogni, esdekelni, hogy ne bántsa, de úgy gondolta, akkor sokkal jobban fájna. Hideg józanság lepte meg, tudta, hogy meg kell maradni nyugton, őrködni a fájdalom fölött. Akkor, életében először, átkot mondott. Magában. Nem tanulta, nem hallotta senkitől. Jöttek a szavak maguktól, mélyről, hogy segítsenek visszatartani a könnyeket. Azt az egyet semmiképp nem akarta, hogy Ida sírni lássa.

Miből vagy te!? – ordította Ida. – Miből, te rongy, hogy még csak meg se nyekkensz?

Mariana soha azelőtt nem kívánt rosszat senkinek, de aznap éjjel, a veranda homokszagú kövén kuporogva megátkozta Idát. Teljes szívéből kívánta, hogy verje meg az Isten, úgy, ahogy Ida veri őt. Valami igazságösztön azt kívántatta vele, hogy ugyanígy verje, ne jobban. De ne is kevésbé.

Beck Tamás

Felnyílt a szemük

Kecskés és felesége olyanok voltak, akár az első emberpár a bűnbeesés előtt. Nap-hosszat alsóneműben tébláboltak garzonlakásukban, egyáltalán nem zavartatva magukat önnön mezítelenségüktől. Egyelőre nem is fenyegette őket a kiűzetés édenkertjükből. Tetemes hátralékot halmoztak ugyan fel az elmaradt közüzemi díjakból, s a devizahitel törlesztőrészeit sem fizették, a télvízre való tekintettel azonban éppen kilakoltatási moratórium volt érvényben. Amúgy is elég valószínűtlennek tűnt, hogy esetükben megismétlődjön a bibliai történet. Kecskés is, felesége is iszonyodtak a hullóktól. A férfi ráadásul a közeli nagykereskedésben vásárolta a starring almát diszkont áron, nehogy a Föld legravaszabb állata ruházza fel az asszonyt a jó és rossz tudás képességével. Megtették ezt egy mihaszna kígyó helyett a Kecskésné által mohó kíváncsisággal olvasott bulvárlapok, amelyek megszellőztették a sztárocskák legféltettebb hálószoatitkait is.

Jól tudták, a kikelet beköszöntével nem egy kerub jelenik majd meg náluk, hanem a mogorva végrehajtó, behemót őrző-védők kíséretében. Lángpallos helyett baseballütők kerülnek elő. Kecskés rosszabb pillanataiban azon morfondírozott, hogy talán célszerűbb lenne még a kilakoltatást megelőzően magukra robbantaniuk a szobakonyhát. A közös öngyilkosságra mindketten egyfajta romantikus kalandként gondoltak, azt illetően viszont megoszlott a véleményük, mi várna vajon rájuk a halál után. Kecskés szerint a mennyországban szemérmetlenül olcsón csapolják a Sopronit, apósa sem nevezi őt élehetetlen nímandnak, mindennek betetőzéseként pedig létezik amott a feltétel nélküli alapjövedelem intézménye. Az asszony kétellyel illetve férje optimizmusát. Negyedik méhen kívüli terhessége óta kizárólag pirulákkal volt képes aludni, s a barbiturát gonosz tréfát űzött vele reggelente. Öntudatát rendszerint jóval azelőtt visszanyerte, hogy teste is felébredt volna. Tökéletesen tisztában volt azzal, mi zajlik körülötte; hallotta a redőny résein át beszűrődő madárccicsérgést, Kecskés otromba szellentését, a szemeteskosci zaját odalenn. Megmoccanni azonban